

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษารุ่นนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมและการตัดสินใจเชิงจริยธรรมจากประสบการณ์ของพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ป่วยที่ประสบกรณีพิบัติภัยในภาคใต้ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบเฮร์แมนนิวกซ์ (hermeneutic phenomenology) โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในการให้การดูแลผู้ป่วยที่ประสบกรณีพิบัติภัย และมีประสบการณ์ในการเผชิญประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมและการตัดสินใจเชิงจริยธรรมที่ปฏิบัติงานโรงพยาบาลทั่วไปในภาคใต้ จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 10 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม 2548 ถึงเดือนมีนาคม 2549 โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกพร้อมทั้งบันทึกเทป วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการตัดแปลงวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลของโคไลซ์ซี ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ความหมายของประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมจากประสบการณ์ของพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ป่วยที่ประสบกรณีพิบัติภัยในภาคใต้

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 ราย ได้ อธิบายความหมายของประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม ไว้ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) สถานการณ์ที่ต้องแก้ปัญหาเร่งด่วน แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ จำนวน 7 ราย 2) สถานการณ์ที่ยากต่อการตัดสินใจ แต่ก็ต้องตัดสินใจ จำนวน 3 ราย และ 3) สถานการณ์ที่ทำให้ล้าชองใจเพราะไม่แน่ใจในการตัดสินใจ จำนวน 2 ราย

ประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมจากประสบการณ์ของพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ป่วยที่ประสบกรณีพิบัติภัยในภาคใต้

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 ราย ได้อธิบายลักษณะของประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นไว้ 6 ประเด็น คือ 1) จะทำงานอย่างไรให้มีคุณภาพ ภายใต้สถานการณ์ที่คับขันและมีข้อจำกัด จำนวน 10 ราย โดยมีลักษณะต่างๆ ได้แก่ การดูแลผู้ป่วยต่างชาติที่ไม่คุ้นเคยกับภาษาและวัฒนธรรมทำอย่างไร

ให้ได้คุณภาพ จำนวน 9 ราย การทำงานร่วมกับทีมที่เข้ามาช่วยเหลือที่มีลักษณะการทำงานต่างกัน จำนวน 7 ราย การเผชิญปัญหาเพียงลำพัง ภายใต้อำนาจและความรู้และประสบการณ์ที่จำกัด จำนวน 3 ราย 2) เกินกำลังที่จะดูแลผู้ป่วยจำนวนมากได้ครบถ้วน จำนวน 9 ราย 3) การมุ่งรักษาชีวิต ภายใต้อำนาจจำกัดของบุคลากรและทรัพยากร อาจละเมิดสิทธิผู้ป่วย จำนวน 8 ราย 4) มีผู้ป่วยจำนวนมากจะต้องทำอะไรให้ผู้ป่วยได้รับประโยชน์สูงสุด จำนวน 4 ราย 5) จะตัดสินใจช่วยใครก่อนดี ในเวลาที่จำกัดและมีผู้ป่วยจำนวนมาก จำนวน 1 ราย และ 6) จำเป็นต้องกล่าวเท็จเพื่อประโยชน์ของผู้ป่วย จำนวน 1 ราย

ความรู้สึกของพยาบาลต่อประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมจากประสบการณ์ของพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ป่วยที่ประสบกรณีพิบัติภัยในภาคใต้

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 ราย ได้แสดงความรู้สึกต่อประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมไว้ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) อึดอัด ขัดใจที่ต้องทำงานภายใต้อำนาจและความรู้ ประสบการณ์และทรัพยากร จำนวน 10 ราย 2) รู้สึกเศร้าที่เห็นผู้ป่วยจำนวนมากไม่ได้รับการช่วยเหลือ จำนวน 8 ราย และ 3) กลัวผู้ป่วยผิดหวังที่ไม่ตอบสนองความต้องการ เนื่องจากบุคลากรจำกัด จำนวน 4 ราย

วิธีการตัดสินใจเชิงจริยธรรมจากประสบการณ์ของพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ป่วยที่ประสบกรณีพิบัติภัยในภาคใต้

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 ราย มีวิธีการตัดสินใจเชิงจริยธรรมใน 4 ลักษณะ คือ 1) กระทำเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ป่วย จำนวน 9 ราย ได้แก่ ช่วยเหลือเพื่อให้ผู้ป่วยปลอดภัย จำนวน 7 ราย ดูแลผู้ป่วยตามบทบาทหน้าที่ จำนวน 5 ราย อธิบายให้ผู้ป่วยเข้าใจ จำนวน 5 ราย ให้ผู้อื่นดูแลผู้ป่วยแทน จำนวน 5 ราย ดูแลผู้ป่วยอย่างดีที่สุด จำนวน 3 ราย 2) ปรึกษา/ประสานงานกับผู้อื่นเพื่อหาแนวทางในการตัดสินใจ จำนวน 6 ราย ได้แก่ ปรึกษามิตรงาน จำนวน 5 ราย ปรึกษาพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย จำนวน 2 ราย ปรึกษาแพทย์ จำนวน 2 ราย 3) ตัดสินใจตามแพทย์ แม้จะมีความเห็นไม่ตรงกัน จำนวน 4 ราย และ 4) ใช้แนวปฏิบัติของหน่วยงานเป็นแนวทางในการตัดสินใจ จำนวน 2 ราย

หลักการที่ใช้ในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมจากประสบการณ์ของพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ป่วยที่ประสบกรณีพิบัติภัยในภาคใต้

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 ราย มีหลักการ/เหตุผลที่ใช้ในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม สามารถแบ่งออกเป็น 9 ประการ ได้แก่ 1) เน้นสัมพันธภาพในการทำงานร่วมกัน จำนวน 8 ราย 2) การดูแลแบบญาติมิตร เอาใจเขามาใส่ใจเรา จำนวน 7 ราย 3) ความรับผิดชอบ จำนวน 6 ราย 4) คำนึงถึงประโยชน์สำหรับผู้ป่วย จำนวน 6 ราย 5) เน้นความปลอดภัยของผู้ป่วย จำนวน 6 ราย 6) ให้ความเท่าเทียมกัน ไม่ว่าคนไทยหรือต่างชาติ จำนวน 5 ราย 7) ใช้หลักการพยาบาลที่เล่าเรียนมา จำนวน 6 ราย 8) ตัดสินใจโดยคำนึงถึงสิทธิของผู้ป่วย จำนวน 5 ราย และ 9) ประสบการณ์ จำนวน 3 ราย

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมและการตัดสินใจเชิงจริยธรรมจากประสบการณ์ของพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ป่วยที่ประสบกรณีพิบัติภัยในภาคใต้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพทางการพยาบาลใน 4 ด้าน ดังนี้

ด้านการปฏิบัติการพยาบาล

1. นำผลการวิจัยที่เกี่ยวกับประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของพยาบาลที่ดูแลผู้ป่วยประสบกรณีพิบัติภัยซึ่งผู้ให้ข้อมูลทั้ง 10 ราย ได้สะท้อนให้เห็นว่าเป็นประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมที่สำคัญคือสถานการณ์ที่คับขัน จะต้องทำงานอย่างไรให้มีคุณภาพและอีกประเด็นซึ่งมีผู้ให้ข้อมูล 9 ราย คือมีผู้ป่วยจำนวนมากที่รอความช่วยเหลือ แต่เกินกำลังที่จะช่วยได้ทุกคน โดยนำมากำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยที่ประสบกรณีพิบัติภัยและมีมาตรฐานในการดูแลผู้ป่วยในสถานการณ์ที่วิกฤตต่างๆ เพื่อให้พยาบาลมีความรู้และเกิดทักษะ เพื่อให้การพยาบาลผู้ป่วยได้อย่างมีคุณภาพ และป้องกันการเกิดประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมในการปฏิบัติงานของพยาบาล

2. ควรมีการฝึกประสบการณ์หรือทักษะเกี่ยวกับการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วยที่ประสบภัยพิบัติต่างๆเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ที่เป็นประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม ที่พยาบาลอาจจะต้องเผชิญต่อไปข้างหน้าได้

3. จากผลการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลได้นำหลักจริยธรรม แนวคิดเชิงจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพมาใช้ในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจ พัฒนาทักษะ และนำไปสู่การตัดสินใจเชิงจริยธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พยาบาลที่ปฏิบัติการควรมี การเข้าร่วมประชุม/สัมมนา/อบรม และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองเกี่ยวกับประเด็นขัดแย้ง ทางจริยธรรมและการตัดสินใจเชิงจริยธรรม

ด้านการบริหารพยาบาล

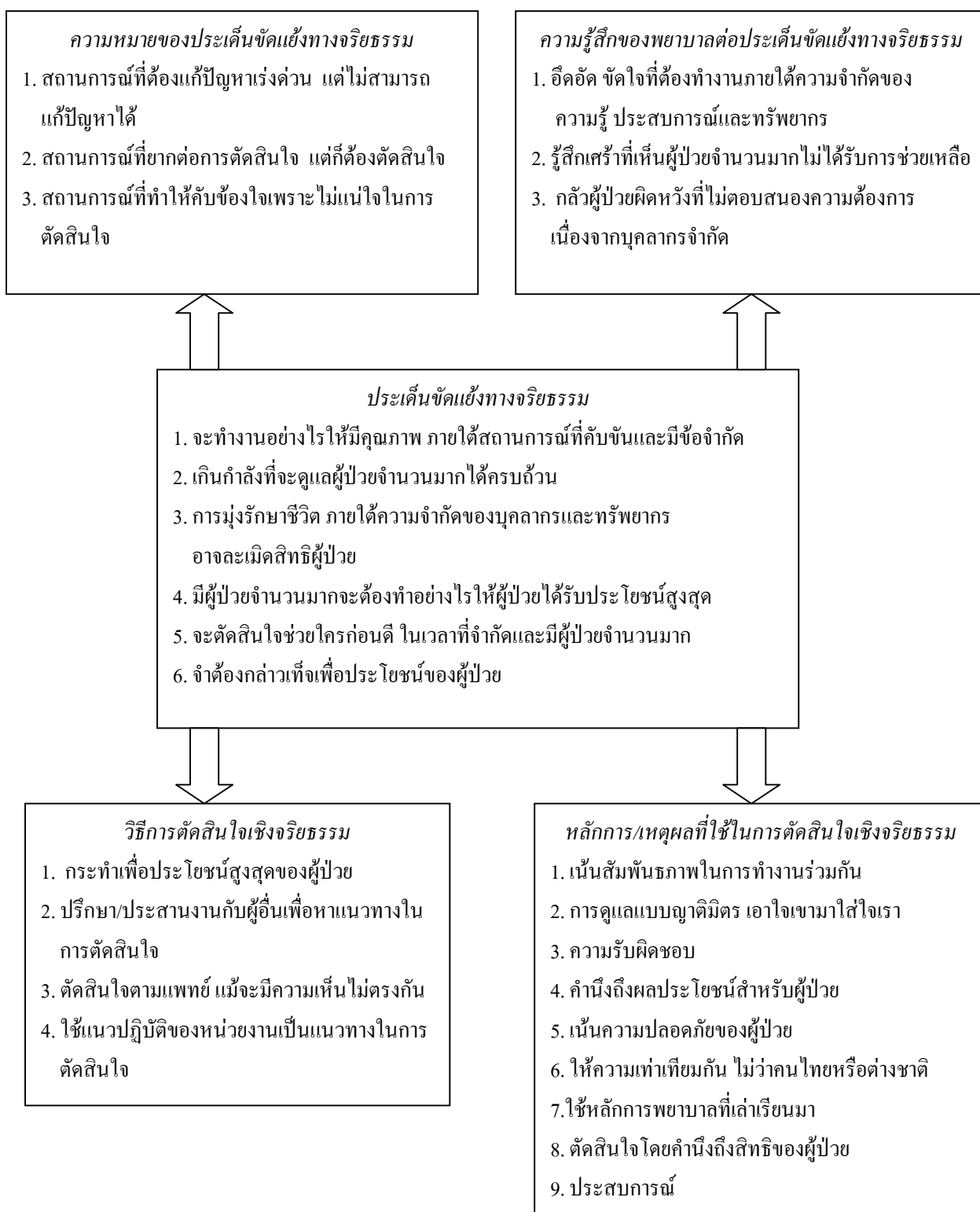
1. ผู้บริหารทางการพยาบาลควรส่งเสริม สนับสนุน และกระตุ้นให้บุคลากรทางการพยาบาลได้มีโอกาสเข้าประชุม/อบรม/สัมมนาในเรื่องประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมและการตัดสินใจเชิงจริยธรรม เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้
2. ผู้บริหารทางการพยาบาลหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีความรู้และประสบการณ์ควรเปิดโอกาสและให้คำปรึกษา หรือให้ความสำคัญในประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นจากการดูแลผู้ป่วยที่ประสบกรณีพิบัติภัย พร้อมกับช่วยแก้ไข/ให้ความร่วมมือในการแก้ไขประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดผลในทางที่ดีกับทุกฝ่าย
3. จัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรมในหน่วยงานพยาบาล/โรงพยาบาลเพื่อร่วมปรึกษาหารือ ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมที่เกิดขึ้น

ด้านการศึกษาพยาบาล

1. มีการเพิ่มเติมในหลักสูตรเนื้อหาการเรียนการสอนทางการพยาบาลให้นักศึกษาเข้าใจถึงหลักจริยศาสตร์ หลักจริยธรรม แนวคิดเชิงจริยธรรม รวมทั้งประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม และการตัดสินใจเชิงจริยธรรมที่เกิดจากการดูแลผู้ป่วยที่ประสบกรณีพิบัติภัยให้มากขึ้น เพื่อให้มีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรมที่นำไปสู่การปฏิบัติงานเพื่อกับสถานการณ์ดังกล่าว
2. ฝึกให้นักศึกษามีการทักษะ โดยเน้นให้มีการฝึกวิเคราะห์สถานการณ์ที่เป็นประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมและฝึกการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วยประสบกรณีพิบัติภัยจากสถานการณ์ที่สร้างขึ้น

ด้านการวิจัยทางการพยาบาล

1. ควรนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลเพื่อสร้างเป็นสถานการณ์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วยที่ประสบกรณีพิบัติภัยในงานวิจัยเชิงปริมาณ
2. ควรมีการทำวิจัยเพื่อศึกษาประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมและการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วยที่ประสบภัยต่างๆ ไม่ว่าจะจากภัยธรรมชาติที่รุนแรง / สาธารณภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น

ภาพ 1 ประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมและการตัดสินใจเชิงจริยธรรมจากประสบการณ์ของพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ป่วยที่ประสบกรณีพิบัติภัยในภาคใต้